

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра економічної теорії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Р. ШЕЛУДЬКО

» 08 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія

Галузь знань – 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність – 201 «Агрономія»

Освітньо-професійна програма – «Агрономія»

Спеціалізація – —

Факультет - агрономічний

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» спеціальності 201 «Агрономія» освітньо-професійної програми «Агрономія»

« 25» червня 2020 р. 21 с.

Розробники:

Бєсєдіна Галина Євгенівна, доцент кафедри економічної теорії, кандидат економічних наук, доцент.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економічної теорії.
Протокол від «25» червня 2020 р. № 9

Завідувач кафедри економічної теорії,
професор

Г. ПАСЕМКО

«25» червня 2020 року

Схвалено навчально-методичною комісією агрономічного факультету

Протокол від «____» _____ 20__ р. № _____

Голова навчально-методичної комісії
агрономічного факультету
к.с.-г.н.

О. РОМАНОВ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень підготовки	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність 201 «Агрономія» Освітньо-професійна програма – « Агрономія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	4-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		58	76 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Програму вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» складено відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) зі спеціальності 201 «Агрономія»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Мета полягає у отриманні майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання

- набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки;

- розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури;

- набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності;

- економічні закони, які управляють виробництвом, розподілом, обміном і споживанням життєвих благ у різних економічних системах;

- механізм дії і використання економічних законів на макро- і мікрорівнях для досягнення максимального соціально-економічного ефекту;

- стратегічні тенденції еволюції соціально-економічних систем у ХХІ столітті.

вміти:

- аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах;

- застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму;

- обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності;

- аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової

економіки.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розуміти особливості функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури, що передбачає застосування теорії та методів економіки, в умовах глобалізаційних процесів.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність опановування базовими знаннями, включаючи сучасні наукові та технічні досягнення та використання їх в практичних ситуаціях.
3. Уміння використовувати інформаційні технології та інноваційні підходи.
4. Уміння збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.
5. Здатність до реалізації навчальних та соціальних завдань.
6. Уміння оцінювати соціальну значимість результатів своєї діяльності, нести соціальну відповідальність за результати виконаної роботи.

Фахові компетентності

1. Здатність застосування знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу Землі як природної системи.
2. Знання і використання специфічних для наук про Землю теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно для специфікації.
3. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни:

1. Психологія. 2. Правознавство. 3. Філософія. 4. Вища математика

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

2. Основи підприємництва. 2. Економіка і підприємство. 3. Економіка природокористування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Основи економічної теорії

Тема 1. Предмет, методи і функції економічної теорії. Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.

Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага.

Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Тема 3. Форми власності і економічні системи. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.

Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності.

Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм

власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення.

Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Тема 4. Суспільне виробництво. Еволюція товарного виробництва. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 5. Гроші як економічна категорія. Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов.

Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Змістовний модуль 2. Основи ринку

Тема 6. Ринок, механізм його функціонування. Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 7. Підприємництво і підприємство. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 8. Капітал (фонди) підприємства та його рух. Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 9. Підприємництво в аграрній сфері. Витрати виробництва. Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл використання рентного доходу. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Змістовний модуль 3. Місце держави у світовому господарстві

Тема 10. Фінанси і фінансова система. Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція.; Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет.: Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно- податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 11. Доходи населення, їх формування та розподіл. Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів; Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до; ринкової економіки.

Тема 12. Циклічні коливання і кризи в економіці. Економічні (ділові) цикли. Типи циклів. Теорії циклічних коливань. Циклічні коливання та їх види. Класифікація макроекономічних змінних для типового ділового циклу: проциклічні, антициклічні, ациклічні. Макроекономічний аналіз циклічних коливань.

Циклічність, інфляція й безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Адаптація економіки до циклічних коливань.

Державне антициклічне регулювання. Особливості економічного циклу в Україні. Макроекономічна динаміка.

Економічне зростання та економічний розвиток. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

Тема 13. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок. Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського

економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та не митні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції на розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 14. Глобалізація як закономірний процес світового розвитку. Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п,с	лаб	інд	с.р.		л	п,с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1.												
1. Предмет, методи і функції економічної теорії	6	1	1			4	6	1	-			5
2. Економічні потреби суспільства, їх суть та структура.	6	1	1			4	6	-	1			5
3.Форми власності і економічні системи.	6	1	1			4	6	-	1			5
4. Суспільне виробництво. Еволюція товарного виробництва	6	1	1			4	6	1	-			5
5. Гроші як економічна категорія.	6	1	1			4	6	-	1			5
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6			20	30	2	3			25
Змістовий модуль 2.												
6. Ринок, механізм його функціонування	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
7. Підприємництво і підприємство.	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
8. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата	7,5	1,5	1,5			4,5	7	-	1			6
9. Підприємництво в аграрній сфері. Витрати виробництва.	7,5	1,5	1,5			4,5	7	-	-			7
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6			18	30	2	3			25
Змістовий модуль 3.												
10. Фінанси і фінансова система	6	1	1			4	6	1	-			5
11. Доходи їх джерела і розподіл	6	1	1			4	6	-	1			5
12. Циклічні коливання і кризи в економіці.	6	1	1			4	6	1	-			5
13. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок.	6	1	1			4	6	-	1			5
14. Глобалізація як закономірний процес світового розвитку.	6	1	1			4	6	-	-			6
Разом за змістовим модулем 3	30	6	6			20	30	2	2			26
Усього годин	90	16	16			58	90	6	8			76

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Предмет, методи і функції економічної теорії.	1	-
2	Економічні потреби суспільства, їх суть та структура.	1	1
3	Форми власності і економічні системи.	1	1
4	Суспільне виробництво. Еволюція товарного виробництва.	1	-
5	Гроші як економічна категорія.	1	1
6	Ринок, механізм його функціонування.	1,5	1
7	Підприємництво і підприємство.	1,5	1
8	Капітал (фонди) підприємства та його рух.	1,5	1
9	Підприємництво в аграрній сфері. Витрати виробництва.	1,5	-
10	Фінанси і фінансова система.	1	-
11	Доходи, їх джерела й розподіл.	1	1
12	Циклічні коливання і кризи в економіці.	1	-
13	Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок.	1	1
14	Глобалізація як закономірний процес світового розвитку.	1	-
	Разом	16	8

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; інші види занять.
2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, семінарів; інші види занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Предмет, методи і функції економічної теорії	4	5
2	Економічні потреби суспільства, їх суть та структура	4	5
3	Форми власності і економічні системи	4	5
4	Суспільне виробництво. Еволюція товарного виробництва	4	5
5	Гроші як економічна категорія	4	5
6	Ринок, механізм його функціонування	4,5	6
7	Підприємництво і підприємство	4,5	6
8	Капітал (фонди) підприємства та його рух	4,5	6
9	Підприємництво в аграрній сфері. Витрати виробництва	4,5	7
10	Фінанси і фінансова система	4	5
11	Доходи, їх джерела й розподіл	4	5
12	Циклічні коливання і кризи в економіці	4	5
13	Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок	4	5
14	Глобалізація як закономірний процес світового розвитку	4	6
	Разом	58	76

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача навчального характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу. ІЗ – це завершена теоретична або практична робота, що охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура індивідуального завдання: вступ, теоретичне обґрунтування, основні результати роботи та їх обговорення, висновки, список використаних джерел.

Загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 20 сторінок.

Перелік основних тем

1. Сучасні економічні теорії.
2. Розвиток економічної думки в Україні.
3. Роль експерименту в економічних дослідженнях.
4. Економічна теорія та економічна політика.
5. Формаційний і цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку.
6. Сучасна науково-технічна революція, її зміст та особливості.
7. Капіталістична економічна система: проблеми сьогодення.
8. Система відносин власності та їх структура.
9. Стан і перспективи реформування відносин власності в Україні.
10. Роздержавлення та його особливості в умовах перехідної економіки.
11. Приватизація об'єктів власності: поняття, принципи і методи.
12. Теорії вартості та їх види.
13. Концепції походження грошей.
14. Еволюція і форми грошей в сучасних умовах.
15. Конкуренція, її сутність та види.
16. Монополізм в економіці і антимонопольна політика.
17. Особливості формування ринкових відносин в Україні.
18. Сутність, функції та будова ринкової інфраструктури.
19. Становлення ринку цінних паперів України.
20. Зайнятість населення та проблеми її забезпечення в Україні.
21. Формування банківської системи України: проблеми та перспективи.
22. Сутність та особливості первісного накопичення капіталу в Україні.
23. Малий та середній бізнес в Україні: проблеми та перспективи.
24. Значення прискореної амортизації в умовах науково-технічної революції.
25. Становлення ринку землі в Україні.
26. Аграрна реформа в Україні: проблеми та перспективи.
27. Проблеми нагромадження капіталу в умовах переходу до ринкової економіки.

28. Новий тип економічного зростання. Сутність інноваційного розвитку економіки.
29. Перспективи розвитку іноземних інвестицій в національну економіку.
30. Національне багатство: сутність, структура та проблеми його відтворення.
31. Зайнятість населення і безробіття. Види безробіття та його соціально-економічні наслідки.
32. Людський капітал як основне джерело економічного зростання.
33. Доходи населення, їх види та джерела формування в ринковому середовищі.
34. Шляхи реформування системи заробітної плати в сучасних умовах.
35. Становлення системи соціального партнерства в Україні.
36. Актуальні питання реформи пенсійної системи.
37. Податкове реформування в Україні: напрями удосконалення.
38. Сучасні моделі державного регулювання економіки.
39. Роль програмування та планування в розвитку народного господарства і їх форми.
40. Державний сектор в ринковій економіці та його значення.
41. Сутність та проблеми глобалізації сучасної світової економіки.
42. Вивіз капіталу, його причини та соціально-економічні наслідки.
43. Міжнародна міграція робочої сили, її причини та основні напрями.
44. Основні міжнародні фінансово-економічні організації та їх роль в сучасній економіці.
45. Тенденції світового виробництва продовольчих ресурсів.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словесні** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу:– індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні та продуктивні (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота студента з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських занять.

11. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль знань здобувачів здійснюється за двома напрямками:

I – контроль систематичності та активності роботи на семінарських заняттях;

II – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий / Семестровий контроль проводиться у формі заліку оцінку за який виставляють за результатами двох модулів.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» (90–100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (75–89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60–74 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не вміє або неправильно виконує розрахунки при вирішенні практичних завдань.

Здобувач **не допускається** до складання заліку, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У визначені терміни здобувач добирає залікові бали.

Здобувач **вважається атестованим**, якщо сума балів одержаних за результати підсумкової/семестрової успішності дорівнює 60 балів за

поточний і модульний контроль впродовж семестру (мінімум 35 балів) та можлива кількість балів набраних на іспиті – 40 балів.

У випадку, якщо здобувачем набрано менше 35 балів за поточний і модульний контроль, викладач повідомляє завідувача кафедрою. Витяг із протоколу засідання кафедри подається декану факультету про недопущення студента до складання іспиту/заліку. Декан видає розпорядження про недопущення студента до складання іспиту/заліку, як такого, що *не виконав навчальний план*. Відмітка про недопущення до складання іспиту у екзаменаційній/заліковій відомості успішності робиться при наявності розпорядження декана. У день складання іспиту, студенту у відомості успішності записується – «*не допущений*». Подальша процедура ліквідації академічної заборгованості здійснюється відповідно до чинного положення.

13. Методичне забезпечення

1. Пасемко Г.П. Політична економія: навч. посібник (Частина I і II) / Г.П. Пасемко, Т.М. Лозинська, О.М.Супрун та ін. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2011. – 557с.

2. Пасемко Г.П. Словник з дисциплін економічної теорії / Г.П. Пасемко, Г.Є. Беседіна. – Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2011. – 125с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. / За ред. С. Панчишина, П. Островерха. – К.: Знання, 2010. – 437 с.

2. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: підручник / Базилевич В. Д. – К.: Знання, 2014. – 431 с.

3. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії / Базилевич В. Д., Базилевич К. С. – К.: Знання, 2008. – 263 с.

4. Базилевич В. Д. Філософія економіки. Історія: монографія / Базилевич В.Д., Ільїн В.В. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.

5. Гронтковська Г. Е. Економічна теорія: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік, О. І. Ряба. – Рівне : НУВГП, 2010. – 369 с.

6. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Знання, 2012. – 206 с.

7. Економічна теорія: навч. посіб. / За ред. З. І. Галушки. – Чернівці: Друк Арт, 2012. – 350 с.

8. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 9-те вид., переробл. і доповн. – К., Знання, 2014. – 710 с.

9. Економічна теорія: Політекономія: практикум: навч. посіб. / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010. – 494 с.

10. Економічна теорія: політична економія: навч. посіб. / За ред. С.І. Юрія. – К. : Кондор, 2010. – 266 с.

11. Єріна А.М. Теорія статистики: підручник / А. М. Єріна, З. О. Пальян. – К: Товариство «Знання», КОО, 2012. – 455 с.
12. Залюбінська Л. М. Мікроекономіка: навч. посіб. / Л. М. Залюбінська, М. Л. Скорик. – О.: Астропринт, 2011. – 320 с.
13. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посібн. / уклад.: В.Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с
14. Макконнелл К. Р. Экономикс : принципы, проблемы и политика: пер. с англ. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. М. Флинн. – М. : Инфра-М, 2013. – 1028 с.
15. Макроекономіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. І. Зверякова; Одес. держ. екон. ун-т. – О.: Пальміра, 2007. – 247 с.
16. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008. – 743 с. (Класичний університетський підручник).
17. Макроекономіка: практикум: навч. посіб / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010. – 550 с.
18. Тарасевич Л. С. Микроэкономика: учебник [для вузов по экономическим специальностям] / Тарасевич Л. С., Гребенников П. И., Леусский А. И., С.-Петерб. гос. ун-т экономики и финансов – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрайт, 2011. – 541 с.
19. Перехідна економіка: підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; за ред. В.М. Гейця. – К.: Вища шк., 2003. – 591 с.
20. Радіонова І. Ф. Макроекономіка-2: навч. посіб. / І.Ф. Радіонова, Т.В. Бурлай, Є.В. Алімпієв. – К.: КНЕУ, 2009. – 423 с.
21. Экономическая теория: политэкономия: учебник / Под ред. В. Д. Базилевича. – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009. – 870 с.
22. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. / Под ред. В.Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. – К.: Знання, 2015. – 583 с.
23. Слухай С.В. Довідник базових термінів і понять з мікроекономіки. – К.: АграрМедіаГруп, 2015.
24. Олімпіада з економічної теорії як важливий напрям роботи з обдарованою молоддю // Вища школа. – 2014. – №9. – С.32-43.
25. Фондовий ринок: підручник : у 2 кн. - Кн.1 / В.Д. Базилевич, В.М.Шелудько, В.В.Вірченко та ін. ; за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К.: Знання, 2015. – 621 с.
26. Цінні папери: практикум: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, В.М.Шелудько, Н.В.Ковтун та ін., за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791с.

Додаткова

1. Бардиш Г. О. Проблеми трансформації і реструктуризації української економіки і їх вирішення: монографія / Г.О. Бардиш. – К.: ЛБІ НБУ, 2006. – 440 с.
2. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму: монографія / О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.

3. Блудова Т.В. Транзитний потенціал України: формування та розвиток / Т.В. Блудова. – К.: НІПМБ, 2006. – 276 с.
4. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини: підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – К.: Кондор, 2005. – 266 с.
5. Грабинський І. Сучасні економічні системи / І. Грабинський. – Львів: Інтереко, 1997. – 176 с.
6. Дашківський А.В. Економічна теорія / А.В. Дашківський. – К.: Лібра, 2000. – 256 с.
7. Дзюбик С. Основи економічної теорії / С. Дзюбик, О. Ривак. – К.: Основи, 1994. – 336 с.
8. Долан Э. Деньги, банковское дело и кредитно-денежная политика / Э. Долан, К. Кемпбелл, Р. Кемпбелл. – Л., 1991. – 448 с.
9. Економічна теорія: політекономія: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання – Прес, 2001. – 581с.
10. Економічний словник-довідник / за ред. С.В. Мочерного. – К.: Феміна, 1995. – 368с.
11. Єщенко П.С. Нова модель держави / П.С. Єщенко, Б.Є. Кваснюк, О.А. Бірюков. – Слов'янськ, 2002. – 144с.
12. Історія економічних вчень: підручник / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін. – К.: Знання, 2004. – 1300с.
13. Історія економічної думки: навч. посібник / Л.Я. Корнійчук, А.М. Поручник, Н.О. Татаренко та ін. – К.: Фенікс, 1999. – 415с.
14. Кейнс Д. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Гелиос, 1999. – 352 с.
15. Ключко В.П. Глобалізація: економічні та соціально-культурні аспекти: монографія / В.П. Ключко. – К.: ДАКККиМ, 2005. – 190 с.
16. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. – 4-е вид., доп. – К.: Знання – Прес, 2003. – 407 с.
17. Крупка М.І. Основи економічної теорії: підручник / М.І. Крупка, П.І. Островерх, С.К. Раверчук / Львівськ. нац. ун-т ім. І.Франка. – К.: Атіка, 2002. – 344 с.
18. Лозинська Т.О. Міжнародна економіка: навч. посібник / Т.М. Лозинська, Г.П. Пасемко, Ю.О. Ульяновченко. – Харків: ХарРІ НАДУ «Магістр», 2005. – 140 с.
19. Майовець Є.Й. Теорія аграрних відносин / Є.Й. Майовець. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 276 с.
20. Макконнелл К. Аналітична економія: У 2-х ч. / К. Макконнелл, С. Брю. – Львів: Просвіта, 1999. – 650 с.
21. Макконнелл К.Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика: В 2-х Т; пер. с англ. 2-го изд. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю – М.: Республика, 1992. – 685 с.
22. Макроекономіка: навч. посібник /авт. кол.; за ред. Т.С. Смовженко, Г.Я. Стеблій. – К.: УБС НБУ, 2008. – 463 с.

23. Маркс К. Капітал: Т.1 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори: 2-е вид. / К. Маркс, Ф. Енгельс. – К.: Держполітвидав УРСР, 1969. – Т.23. – 601 с.
24. Маркс К. Критика политической экономии: соч. – 2-е изд. – Т.13. / К. Маркс, Ф. Енгельс. – М.: Госполитиздат, 1959. – 517 с.
25. Милль Дж. С. Основы политической экономии ; пер. с англ. / Дж.С. Милль. – М.: Наука, 1980. – Т.3. – 472 с.
26. Мочерний С.В. Економічна теорія: посібник / С.В. Мочерний. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 656 с.
27. Основы розвитку суспільного виробництва: посібник для студ. екон. спеціальностей / укл. Г.А. Орехівський. – К.: НАУ, 2004. – 130 с.
28. Орехівський Г.А. Політична економія: Ринкова форма виробництва: навч. посібник / Г.А. Орехівський. – К.: ДАКККиМ, 2005. – 116 с.
29. Пасемко Г.П. Історія економіки і економічної думки: навч. посібник / Г.П. Пасемко, В.В. Олянич / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2007. – 367 с.
30. Пети В. Классика экономической мысли: сочинения / В. Пети, А. Смит, Д. Рикардо и др. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. – 209 с.
31. Рикардо. Д. Сочинения / Д. Рикардо. — Т.1: Начала политической экономии и налогового обложения / ред. пер. М.Н. Смит. – М.: Госполитиздат, 1955. – 360 с.
32. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: Соцэкгиз, 1961. – 408 с.
33. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии: Экономические софизмы. Экономические гармонии / Ж. - Б. Сей, Ф. Бастиа. – М.: Дело, 2000. – 293 с.
34. Туган-Барановський М.І. Паперові гроші та метал / пер. з рос., наук. ред., передм. М.І. Саблук. – К.: КНЕУ, 2004. – 198 с.
35. Філоненко О.С. Аграрні відносини: зміст, розвиток, майбутнє / О.С. Філоненко. – К.: Урожай, 1996. – 208 с.

15. Інформаційні ресурси

Інтернет – джерела для самостійної підготовки та проведення науково-дослідних робіт

1. Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Президент України – <http://www.president.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національний банк України – <http://www.bank.gov.ua/NBU/>
5. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/ukr/>
6. Рада національної безпеки і оборони України – <http://www.rainbow.gov.ua/>
7. Департамент спеціальних телекомунікаційних систем і захисту інформації Служби безпеки України – <http://www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/index>

8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
9. Верховна Рада Автономної Республіки Крим – <http://www.crimea-portal.gov.ua/>
10. Національна академія державного управління при Президентові України – <http://www.academy.kiev.ua/>
11. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України – <http://www.kbuara.kharkov.ua/>
12. Національна бібліотека України В.І.Вернадського – <http://www.nbuv.ua/>
13. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка – <http://www.korolenko.kharkov.com/>
14. Асоціація міст України – <http://www.auc.org.ua/>
15. Інститут реформ – <http://www.ir.org.ua/docs/Abetka/>
16. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua> - (вихід на всі міністерства і відомства)
17. Київський центр Інституту Схід - Захід – <http://www.ewi.org.ua/>
18. Леонтівський центр стратегічного планування – <http://www.citystrategy.leontief.ru/>
19. Мережа аналітичних центрів України – <http://www.intellect.org.ua>
20. Національний інститут стратегічних досліджень – <http://www.niss.gov.ua/resources.html>
21. Проект «ИнститутЕвроград» – <http://www.eurograd.spb.ru/>
22. Проект розвитку Львівщини – http://ldp.lviv.ua/uk/st_manage.
23. Проект Світового банку у сфері стратегічного планування міського розвитку – <http://www.worldbank.org/urban/>
24. Стратегічне планування в регіонах Європейського союзу – <http://www.cor.eu.int/home.htm>
25. Стратегія економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 року – <http://www.if.gov.ua/files/if2015.pdf>
26. Українська асоціація місцевих та регіональних влад – <http://www.alau.org.ua/>
27. Форум стратегии регионального развития – <http://www.regionforum.ru/>
28. Центр муніципального та регіонального розвитку – <http://www.polis.org.ua/>